

TRĖMIMO DOKUMENTAI

SSRS MT NUTARIMAS „DĖL IŠKELDINIMO IŠ LIETUVOS SSR TERITORIJOS SPECIALIAJAI TREMČIAI 12 TŪKST. NELEGALIAI GYVENANČIŲ, NUKAUTŲ PER GINKLUOTUS SUSIRĖMIMUS IR NUTEISTŲ BANDITŲ BEI NACIONALISTŲ ŠEIMŲ, TAIP PAT BANDITŲ TALKININKŲ BuoŲIŲ SU ŖEIMOMIS“

Maskva, Kremlius, 1948 m. vasario 21 d.

SSRS ministrŲ taryba

Visiškai slaptai

NUTARIMAS Nr. 417–160 vs

DĖl iškeldinimo iš Lietuvos SSR teritorijos specialiajai tremčiai 12 tūkstančių nelegaliai gyvenančių, nukautų per ginkluotus susirėmimus ir nuteistų banditų bei nacionalistų Ŗeimų, taip pat banditų talkininkų buoŲių su Ŗeimomis

SSR Sajungos ministrŲ taryba NUTARIA:

1. Priimti Lietuvos SSR ministrŲ tarybos ir Lietuvos komunistų partijos (bolševikų) Centro komiteto siūlymą iškeldinti iš Lietuvos SSR teritorijos specialiajai tremčiai 12 tūkstančių nelegaliai gyvenančių, nukautų per ginkluotus susirėmimus ir nuteistų banditų bei nacionalistų Ŗeimų, taip pat banditų talkininkų buoŲių su Ŗeimomis.

2. SSRS valstybės saugumo ministrui (dr. Abakumov'ui) – iškeldinti visus vienu metu, 1948 metų gegužės mėnesį.

3. Leisti iškeldinamiesiems pasiimti asmeniškai priklausančias vertybes, namų apyvokos reikmenų (drabuŲių, indų, smulkaus ŷemės ūkio, amato bei namų inventoriaus) ir maisto produktų atsargų, iš viso iki 1 000 kilogramų.

4. SSRS vidaus reikalų ministerijai (dr. Kruglov'ui):

a) iškeldinamuosius iš Lietuvos SSR pasiųsti specialiajai tremčiai į Krasnojarsko kraštą ir Jakutijos ASSR, būtent į Krasnojarsko kraštą - 6000 Ŗeimų ir į Jakutijos ASSR – 6000 Ŗeimų, įdarbinti juos SSRS miško pramonės ministerijos miško paruoŲų įmonėse;

b) pasirūpinti iškeldinamųjų konvojavimu ir nuveŲimu geleŲinkeliu iki įkurdinimo vietos;

c) uŲdrausti specialiesiems tremtiniams išvykti iš įkurdinimo vietų, uŲ pabėgimą traukti baudžiamojon atsakomybėn pagal RSFSR BaudŲiamojos Kodekso 82 straipsnį;

d) specialiųjų tremtinių įkurdinimo vietose organizuoti MVD specialiąsias komendantūras, kurioms pavesti administracinę specialiųjų tremtinių prieŲiūrą, įskaitą, kovą su pabėgimais ir kriminaliniais nusikaltimais.

5. Įpareigoti Jakutijos ASSR ministrŲ tarybą ir Krasnojarsko krašto vykdomąjį komitetą padėti SSRS vidaus reikalų ministerijai ir SSRS miško pramonės ministerijai įkurdinti specialiuosius tremtinius ir sutvarkyti jų Ųkį bei buitį.

SSR Sajungos ministrŲ tarybos pirmininkas

J. STALINAS

SSR ministrŲ tarybos reikalų valdytojas

J. ČADAJEV

LSSR MT IR LKP(B) CK ĮGALIOJOTINIO LSSR MT PIRMININKO PADĖJĖJO J. GIRDVAINIO PRANEŠIMAS LIETUVOS SSR MT PIRMININKUI M. GEDVILUI IR LKP(B) SEKRETORIUI A. SNIEČKUI APIE IŠTREMŲ KRETINGOS APSKRITIES GYVENTOJŲ PALIKTO TURTO APSKAITĄ IR PASKIRSTYMĄ

Vilnius, 1948 m. sausio 12 d.

Lietuvos SSR ministrų tarybos pirmininkui
drg. M. GEDVILUI
Lietuvos KP(b) Centro komiteto sekretoriui
drg. A. SNIEČKUI

Visiškai slaptai

Pildant Lietuvos SSR Ministrų Tarybos ir Lietuvos KP(b) Centro Komiteto nutarimą Nr. 155vs iš 1947 m. lapkričio 21 d. bei Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Pirmininko pavedimą, šių metų sausio 1-10 d. buvau išvykęs į Kretingą iškeliamų už Lietuvos SSR ribų banditinių-buožinių šeimų ūkiuose ir butuose palikto turto išėmimą, įskaitą ir paskirstymą praveisti.

[...]

II

Banditinių-buožinių šeimų iškėlimo operatyviniai veiksmai prasidėjo šių metų sausio 3 d. 6 val. ryto, o kai kuriuose valsčiuose kiek vėliau, nes vykstant į vietas pakely sugedo automašinos.

Kartu su iškėlimo veiksmais prasidėjo ir iškeltųjų šeimų ūkiuose likusio turto surašymas bei išėmimas. Turto išėmimas vyko sklandžiai, be jokių trukdymų, tik vienoj kitoj vietoj operatyvinių grupių viršininkai, paėmę iškeliamas šeimas, išvyko į valsčius, palikdami ūkiuose (be apsaugos) mūsų aktyvą, atsakingą už turtą. [...]

Iš Kretingos apskrities iškelta devyniasdešimt aštuonios banditinės-buožinės šeimos. Daugiausia tai šeimos, kurių nariai vyrai, broliai ir sūnūs – aktyvūs banditai, arba šeimos, palaikančios ryšius su banditais.

[...]

III

Šių metų sausio 3 d. paimta įskaiton visas iškeltų už Lietuvos TSR ribų banditinių-buožinių šeimų ūkiuose bei sodybose likęs nekilnojamasis ir kilnojamasis turtas. Kiekvienam ūkiui surašyti aktai apie turto išėmimą, nurodant turto kiekį. Tiesa, aktai dažnai sudaryti nepilni, nes nebuvo galima nustatyti tikslaus kiekio ūkyje esančių bulvių bei šieno, šiaudų ir kitų pašarinių medžiagų.

Kartu su turto surašymu prasidėjo turto išėmimas ir gabenimas į valsčių vietovėse paruoštus sandėlius. Tas darbas buvo baigtas tik sausio 5 d., bet bulvės, šienas ir šiaudai beveik visuose ūkiuose liko neišvežti. Šio turto apsauga pavesta arčiausiai prie ūkio gyvenantiems kaimynams, paimant iš jų parašus.

[...]

Banditinių-buožinių šeimų ūkiuose likusio turto išėmimo darbas vyko normaliai. Visos brigados dirbo gerai. Buvo nustatyta griežta turto priėmimo kontrolė. Tuo reikalu aš važinėju po kelis kartus į valsčių vietas, o kai kur teko nuvažiuoti ir į apylinkes. Bet, nežiūrint į tai, ir čia neapsiėjo be žulikų – vienoje kitoje vietoje buvo mėginimų kai ką iš išimto turto pasisavinti ir nuslėpti.

Lenkimų valsčiaus vykdomojo komiteto tarnautoja MAKUŠINAITĖ Valė, nuvykusi į Juodeikių kaimą surašyti Baužienės Stefanijos turtą, pasisavino pliušinį platą, dvi sukneles, moteriškus batelius ir kitų smulkių daiktų. Grįžusi į miestelį ir sužinojusi, kad vagystė žinoma, Makušinaite iš gyvenvietės ir tarnybos pasišalino ir išvyko nežinia kur. Duotas nurodymas Vidaus reikalų ministerijos apskrities skyriui Makušinaitę surasti ir sulaikyti.

Darbėnų valsčiaus partkomo moterų organizatorė VIČIULIENĖ Petrė mėgino pasisavinti smulkių daiktų bei maisto produktų ryšulį, bet buvo pastebėta ir daiktai atimti. Vičiulienės klausimas perduotas apskrities partkomui.

Vidaus reikalų ministerijos Kretingos valsčiaus skyriaus viršininkas P. JEFREMOVAS VKP(b) narys, pasisavino iš banditinio-buožinio turto vieną sunkvežimį malkų. Jo klausimą svarstė Kretingos apskrities partkomo biuras ir nutarė Jefremovui užrašyti papeikimą, įrašant į asmens bylą, o malkas liepė perduoti valsčiaus vykdomajam komitetui.

Valstybės saugumo ministerijos Kretingos valsčiaus skyriaus viršininkas BURKOTAS Vasilijus Ivanovičius pasisavino dvi spintas rūbams ir vieną sofą. Be to, iš ūkio, kurio savininkas turėjo būti iškeltas, bet pasišalino, o namuose liko tik vaikai, Burkotas liepė savo tarnautojams atvežti apie keturiasdešimt ūkyje buvusių naujų rėmų langams, kuriuos, kaip jis aiškinasi, norėjo panaudoti liaudies gynėjų bendrabučio remontui.

Vagystė greit paaiškėjo ir apskrities vykdomojo komiteto pirmininkas P. Dudėnas pasiūlė Burkotui gražinti paimtus daiktus, bet šis nei girdėti nenorėjo. Man reikalaujant, klausimas buvo perduotas Kretingos apskrities partkomo biurui, kuris, atsižvelgiant į tai, kad Burkotas paimtus daiktus nuvežė į įstaigą, o ne į savo butą, nutarė jam užrašyti griežtą papeikimą su įspėjimu, įrašant šią bausmę į asmens bylą. Paimtus daiktus pasiūlė gražinti.

Sofa ir spintos gražintos, rėmų langams ko kas dar negražino.

[...]

Lietuvos SSR ministrų tarybos pirmininko padėjėjas
(J. GIRDVAINIS) (Parašas)

Vilnius, 1948 m. sausio 12 d.

Lietuvos kovų ir kančių istorija: dokumentų rinkinys. Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m. Kn. 1, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1994, p. 146–154.

LSSR MT IR LKP(B) CK ĮGALIOJINIO, LSSR TEISINGUMO MINISTRO J. BLIEKOS INFORMACIJA LKP(B) CK SEKRETORIUI A. SNIEČKUI APIE JONIŠKIO APSKRITIES GYVENTOJŲ TRĖMIMĄ

Vilnius, 1948 m. gegužės mėn.

Lietuvos KP(b) Centro komiteto sekretoriui drg. A. Sniečkui

Joniškio apskrityje, vykdant banditų šeimų išskeldinimo kampaniją, buvo gana daug organizacinių trūkumų, nes tos organizacinės priemonės, kurias atliko MVD organai, gyventojams buvo žinomos, žinojo jie ir apie būsimas priemones, pavyzdžiui, tokia priemonė, kaip išankstinis išskeldintų asmenų skaičiaus tikrinimas, buvo blogai organizuotas, ir daugelis suvokė, kas jų laukia. Dėl tokio darbo organizavimo daugelis numatytų išskeldinti šeimų arba šeimos narių pasislėpė.

Dėl priešiškos agitacijos visi gyventojai nusiteikę pesimistiškai. Priešo pagrindis paskleidė gandus, kad, girdi, bus vežami visi gyventojai.

Susirinkimuose gyventojai pateikia mažai klausimų, laikosi pasyviai, bet privačiuose pokalbiuose būgštauja, kad bus išvežamos vidutinių ir netgi vargingųjų valstiečių šeimos.

Lietuvos KP(b) Joniškio AK sekretorius gegužės 28 d., užėjęs pas vieną varguolių šeimą, rado juos visus pasiruošusius išvežimui. Pokalbiuose su piliečiais, pavyksta juos įtikinti, kad išskeldinamos tik banditų šeimos.

Buržuaziniai nacionalistai intensyviai platina gandus, kad vežami visi lietuviai, girdi, žinoma, jeigu banditų pagrindis nutrauks savo piktadarybes, tai galbūt gyventojų ir neveš, bet vargu ar liausis. Taip pasakojo Joniškio apskrities švietimo skyriaus vedėjas.

Apskrityje atsirado didelis pakilimas stoti į kolūkius. Šitas nuotaikas reikėtų panaudoti ir pagal galimybes steigti kolūkius, kaip daroma Šiaulių apskrityje, kur po išskeldinimo organizuota daug naujų kolūkių. Taip būtų galima paskirstyti likusį turtą.

Kaip matyti iš siunčiamos pažymos, turto labai daug. Maždaug trys ketvirtadaliai visų naminių gyvulių išdalyta kolūkiams, tarybiniam ūkiams, žemės ūkio draugijoms. Toms pačioms organizacijoms perduota dalis pastatų.

[...]

Priedas: Joniškio apskrities turto aprašo suvestinė.

Lietuvos SSR teisingumo ministras
(J. Blieka) (Parašas)

Lietuvos gyventojų trėmimai 1940-1941, 1944-1953 metais sovietinės okupacinės valdžios dokumentuose: dokumentų rinkinys. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1995, p. 402-403.